

Sygn. akt. IVU 2981/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2017r.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze

IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Kijowska

Protokolant: st. sek. sąd. Zofia Fechner

po rozpoznaniu w dniu 08 grudnia 2017r. w Zielonej Górze

odwołania **Zakładu Ochrony (...) w M.**

od decyzji **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

z dnia 19.09.2016r. (znak: (...))

w sprawie **Zakładu Ochrony (...) w M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanego - K. S.

o podstawę wymiaru składek

I zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza iż przychód uzyskany przez zainteresowanego K. S. jako diety i koszty noclegów w wysokości i terminach szczegółowo określonych w zaskarżonej decyzji, w czasie zatrudnienia przez płatnika składek A. Ł. – Zakład Ochrony (...) w M. nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne;

II zasadza od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 900 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 2981/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 września 2016 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód K. S., wskazany w sentencji decyzji, uzyskany z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – A. Ł. Zakład Ochrony (...) z siedzibą w M., w postaci wypłaconych przez pracodawcę diet i ryczałtów za noclegi oraz z tytułu finansowania przez pracodawcę kosztów noclegów, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Jako podstawę prawną wydanej decyzji organ rentowy wskazał przepisy art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Uzasadniając decyzje organ rentowy stwierdził, że płatnik składek nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne przychodu uzyskanego przez K. S. w postaci diet i ryczałtów za noclegi wypłaconych przez pracodawcę na podstawie wystawionych „poleceń wyjazdów służbowych” oraz z tytułu sfinansowania przez pracodawcę kosztów noclegów w kwotach i okresach wskazanych w sentencjach niniejszych decyzji.

Organ rentowy wskazał, że kwoty wypłaconych ubezpieczonemu diet oraz ryczałtów za noclegi płatnik składek wykazał na drukach „polecenie wyjazdu służbowego”, natomiast wartość świadczeń w postaci sfinansowania kosztów zakwaterowania została wyliczona na podstawie przedłożonych w toku kontroli faktur VAT oraz rachunków. Koszty zakwaterowania przypadające na ubezpieczonego Oddział ZUS ustalił na podstawie uśrednionego kosztu noclegu, wynikającego z podzielenia sumy kosztów zakwaterowania (wartości brutto wynikających z faktur/rachunków) przez liczbę osób korzystających z noclegu w danym okresie. Osoby korzystające z noclegu zostały przez płatnika składek wskazane poprzez zamieszczenie adnotacji na poszczególnych dokumentach finansowych.

Zakład wskazał, że K. S. podczas wyjazdów wykonywał czynności wynikające z umowy o pracę i jego podróże nie spełniały wymogów art. 77⁵ Kodeksu pracy, gdyż:

- nie jest podróżą służbową wykonywanie w trakcie jej trwania stałych obowiązków wynikających z zawartej umowy o pracę i zakresów obowiązków pracownika,

- w drukach „polecenie wyjazdu służbowego” wystawionych dla K. S., jako „cel podróży” wskazywano czynności, które były związane z podstawową działalnością płatnika składek i wchodziły w zakres zwykłych, pracowniczych obowiązków ubezpieczonego, wynikających z zawartej umowy o pracę,

- podróże odbywane przez osoby wymienione w decyzjach nie miały charakteru incydentalnego - odbywały się w sposób powtarzalny, z dużą częstotliwością.

Zdaniem organu rentowego, charakter pracy pracowników Zakładu Ochrony (...), w tym K. S., wskazuje, że miejscem ich pracy nie była wyłącznie, jak określono w umowach o pracę – siedziba płatnika składek – lecz również miejscowości, w których płatnik składek świadczył usługi, czyli prowadził bieżące inwestycje. W trakcie wyjazdów ubezpieczeni wykonywali zwykle czynności wynikające z charakteru ich zatrudnienia na danym stanowisku pracy. Świadczy o tym chociażby cel podróży wpisany w „poleceniach wyjazdu służbowego”, tj. przykładowo „prace uszczelnieniowe”, „pomoc przy pracach” czy „kontrola prac uszczelnieniowych”. Uwzględniając powyższe, w ocenie ZUS, można uznać, że miejscowości wskazane w drukach „polecenie wyjazdu służbowego” były faktycznymi miejscami świadczenia przez pracowników pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji, za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika' złożył płatnik składek A. Ł. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Zakład Ochrony (...) z siedzibą w M., zaskarżając decyzję w całości i wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości, ewentualnie jej zmianę w całości i orzeczenie, że brak jest podstaw do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia K. S. z tytułu zatrudnienia w ramach zawartej umowy o pracę w wysokości podanej przez organ w zaskarżonej decyzji, a także zasądzenie od organu na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Z uwagi na zasadę ostrożności procesowej odwołujący ponowił zarzuty wniesione do protokołu kontroli w zakresie niezgodności ze stanem faktycznym ustaleń organu oraz niewłaściwą ocenę charakteru stosunków prawnych oraz pobieżność i szablonowość postępowania powodującą stawianie niekiedy skarżącemu oczywiście bezzasadnych zarzutów.

Skarżący podniósł, iż nie zgadza się z interpretacją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w powyższym zakresie oraz wskazał, iż koszty noclegów i wyżywienia na podstawie faktur za okres przebywania pracowników i zleceniobiorców w miejscu wykonywania pracy zgodnie z zawartymi umowami o pracę nie stanowią kosztów uzyskania przychodu.

Ponadto skarżący podniósł, iż organ błędnie przyjął, że wszyscy pracownicy płatnika składek jako pracownicy fizyczni, budowlani nie odbywali podróży służbowych, lecz wykonywali czynności objęte porozumieniem z pracodawcą w zakresie zadań ustalonych w tej samej umowie o pracę. Odwołujący zwrócił uwagę, iż jego pracownicy większość swojego czasu wykonywali w siedzibie płatnika składek w M. i to było ich stałe miejsce wykonywania pracy. Jedynie wyjątkowo w zależności od okoliczności i potrzeb pracodawcy, pracownicy ci byli wysyłani na polecenie pracodawcy w podróż służbową nie znając wcześniej miejsca ani czasu podróży.

Powołując się na uchwałę 7 sędziów z dnia 19.11.2008 r. (II PZP 11/08) płatnik składek wskazał, iż Sąd Najwyższy uznał, że możliwe jest wskazanie jako miejsca pracy obszaru geograficznego pod warunkiem, że będzie on ściśle powiązany z obszarem aktywności zawodowej pracownika.

Odwołujący podkreślił, iż podróżą służbową jest wyjazd pracownika poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy pracownika. Przesłanki te mogą być spełnione rozłącznie, z uwagi na zastosowanie przez ustawodawcę spójnika „lub”, który sugeruje, iż tylko jedno ze zdań równorzędnych jest przynajmniej prawdziwe.

Odnosząc się natomiast do zwrotu pracownikom kosztów noclegu, skarżący powołał się na wyrok WSA z 18 czerwca 2012 r. (III SA/Wa 2629/11).

Płatnik składek podkreślił, że każda z podróży służbowych odbywała się na wyraźne polecenie pracodawcy, a nie jak błędnie uznał organ kontrolujący, iż była wynikiem wcześniejszego porozumienia stron. W ocenie skarżącego, nie można zatem uznać, jak przyjął ZUS, że wykonywanie przez pracowników i zleceniobiorców pracy w innych miejscowościach niż M. było wynikiem porozumienia między nimi a płatnikiem składek prowadzącego do okresowej zmiany stałego miejsca pracy.

W sytuacji, gdy pracodawca proponuje pracownikowi bliżej nieokreśloną (ani co do czasu, ani co do miejsca) zmianę miejsca pracy, nie można uznać, że składa ofertę zawarcia porozumienia w przedmiocie modyfikacji treści stosunku pracy.

Wobec powyższego, w ocenie odwołującego, uznać należy, iż przesłanki podróży służbowej zostały każdorazowo spełnione przez pracodawcę, bowiem:

1. każdorazowy wyjazd pracownika odbywał się poza jego stałe miejsce pracy, którym była M. – należy zauważyć, iż większość prac płatnik składek wykonywał w M., zaś pracownicy każdorazowo przed rozpoczęciem pracy stawiali się w siedzibie pracodawcy;
2. każdorazowy wyjazd pracownika poza siedzibę płatnika składek odbywał się na wyraźne polecenie pracodawcy;
3. podróż służbowa miała miejsce wyraźnie w celu wykonywania określonego zadania, każdorazowo innego w zależności od okoliczności i potrzeb kontrahentów płatnika składek;
4. podróże służbowe odbywały się wyłącznie w razie konieczności, organ błędnie uznał, iż miały miejsce z dużą częstotliwością, bowiem całkowicie pominał okresy, w których pracownicy świadczyli pracę wyłącznie w M.. Osoby te mają zasadniczo stałe miejsce pracy, a jedynie czasowo pozostają w podróży służbowej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Odnosząc się do zarzutów odwołania, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, iż zarzut odnośnie pobieżności i szablonowości postępowania oraz niezgodności ze stanem faktycznym i niewłaściwa ocena charakteru stosunków prawnych nie znajduje potwierdzenia w aktach kontroli. Organ rentowy w toku kontroli zbadał m.in. akta osobowe pracowników, druki „polecen wyjazdu służbowego”, faktury VAT oraz rachunki, a także przesłuchał płatnika oraz zainteresowanych. Z zebranych w toku kontroli dowodów wynika, że w związku z charakterem świadczonej pracy

zainteresowany nie był w podróżach służbowych, przez co nie przysługiwały mu należności związane z podróżą służbową, co odnosi się do wypłacanych diet, jak i pozostałych świadczeń finansowanych przez płatnika składek z tego tytułu. Powyższy zgromadzony materiał dowodowy był podstawą wydania zaskarżonej decyzji stwierdzającej, iż przychód zainteresowanego uzyskany z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek A. Ł. Zakład Ochrony (...) z siedzibą w M., w postaci wypłaconych przez pracodawcę diet i ryczałtów za noclegi oraz z tytułu sfinansowania przez pracodawcę kosztów noclegów, w miesiącach i wysokościach wskazanych w zestawieniu tabelarycznym zawartym w sentencji decyzji stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek - A. Ł. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą Zakład Ochrony (...) z siedzibą w M., której przedmiotem jest wykonywanie uszczelnień w inwestycjach mogących zagrozić czystości wód gruntowych i gleby, takich jak: wysypiska śmieci, oczyszczalnia ścieków, zbiorniki na odpady, zbiorniki wodne, bazy spalinowe itp. Zakład świadczy usługi na terenie całego kraju.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie wpisu w (...), a ponadto akt kontroli organu rentowego

Firma płatnika składek ma swoją siedzibę w M. przy ul. (...), w której mieści się biuro. Płatnik zatrudnia 3 pracowników umysłowych: M. K. – asystentka oraz dwóch inżynierów: K. S. i P. J., jednego pracownika gospodarczego M. O. oraz 2-3 pracowników fizycznych.

Pracownicy biurowi zajmują się organizowaniem i przygotowywaniem prac, prowadzeniem rozmów i negocjacji z kontrahentami. Natomiast pracownik gospodarczy zatrudniony w wymiarze 1/2 etatu wykonuje prace gospodarcze, magazynowe i porządkowe.

Wszystkie zatrudnione u odwołującego osoby w umowach o pracę, jako miejsce wykonywania pracy, mają wskazaną siedzibę firmy.

Pracownicy fizyczni stanowią u płatnika podstawową grupę zatrudnionych, ponieważ to oni realizują zlecone firmie inwestycje. Ich praca polega na przygotowaniu wszystkich niezbędnych materiałów według określonych parametrów, które będą miały zastosowanie na konkretnej budowie w terenie. Następnie z przygotowanymi materiałami pracownicy udają się na miejsce budowy i tam dokonują montażu, a po ukończeniu prac wracają do firmy.

Pracownicy fizyczni zajmują się m.in. budową pływających mostów z tworzyw sztucznych. Całkowity czas ich przygotowania zajmuje ok. 2 tygodnie. Najpierw na terenie zakładu w M. zajmują się przygotowaniem rur i kształtek, a następnie spawaniem tych elementów w gotową płaszczyznę. Każdy z pracowników wykonujących te czynności posiada uprawnienia do spawania tworzyw sztucznych. Po wykonaniu tych czynności wytworzony pomost w całości montują na miejscu zamówienia, co zajmuje ok. 2 dni. Zdarza się również, że klienci zamawiają pomosty bez usługi montażu, wówczas pracownicy w ramach danego zamówienia wszyscy prace wykonują tylko na terenie zakładu.

Zajmują się także wykonywaniem prac przy uszczelnianiu, co ma związek z ochroną wód gruntowych. Prace te polegają na oddzieleniu barierami foliowymi wód gruntowych od obiektów budowlanych na wskazanym terenie. Połowa czynności z tym związanych wykonywana jest przez pracowników na terenie zakładu, a pozostałą część prac stanowi montaż uszczelniania wykonywany we wskazanym miejscu budowy.

W związku z wykonywaniem przez zatrudnionych pracowników pracy poza określonym w umowach o pracę miejscem świadczenia pracy, płatnik składek wystawiał im druki „polecenia wyjazdu służbowego”, w których określał cel, miejsce i datę wyjazdu. Płatnik tytułem rozliczenia wyjazdów poza siedzibę firmy wypłacał pracownikom diety oraz opłacał koszty noclegów, w przypadku gdy podróż służbowa trwała powyżej 8 godzin. W przypadku gdy wyjazd nie przekraczał 8 godzin pracodawca nie wystawiał delegacji.

Będąc w podróży służbowej pracownicy co do zasady korzystali z samochodów służbowych przystosowanych do przewozu materiału, zatem rozliczenie delegacji nie obejmowało kosztów podróży. W przypadku zaś wyjazdu służbowym samochodem, za uprzednią zgodą pracodawcy, delegacja rozliczana była według „kilometrówki”.

Pracownicy umyślnie otrzymują polecenia wyjazdu służbowego wyłącznie w celu wykonania czynności kontrolno-nadzorczych, prac organizacyjnych, które zlecane są średnio 2 razy w miesiącu i dotyczą one wyłącznie zatrudnionych inżynierów. Natomiast sporadycznie zdarzało się, że pracownik gospodarczy wyjeżdżał w podróż służbową z pracownikami fizycznymi i pomagał im przy rozładunku i załadunku lub wykonywał inne prace pomocnicze.

dowód: zeznania odwołującego A. Ł., k. 32-32v w zw. z k.19v-20 akt sąd.,

- protokół przesłuchania A. Ł. w charakterze płatnika składek, k. 684-690 akt kontroli, t. III,

- rozliczenia delegacji w aktach kontroli, t. I-III

Zainteresowany K. S. jest zatrudniony u płatnika składek od 05.05.2008 r., początkowo na stanowisku specjalisty ds. przygotowania i rozliczenia produkcji, a od 01.05.2015 r. jako kierownik projektu w pełnym wymiarze czasu pracy. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano: (...) 22 M., (...)-(...) O.. Pracuje od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 – 16:00, głównie w siedzibie firmy, choć sporadycznie również w terenie.

Praca zainteresowanego polega na poszukiwaniu inwestorów i nawiązywaniu z nimi współpracy, realizacji kontraktów, zamawianie materiałów, śledzeniu i analizie przetargów, sporządzaniu umów z kontrahentami, organizacja pracy pozostałych pracowników, sporządzanie dokumentacji odbiorczej, rozliczanie inwestycji, nadzór nad gospodarką magazynową.

Przed wyjazdem w teren otrzymywał do wypełnienia druk „polecenia wyjazdu służbowego”. Przeważnie wyjazdy trwały dłużej niż 1 dzień. W czasie podróży służbowej zainteresowany wykonywał czynności związane z umową o pracę. Częstotliwość wyjazdów jest różna. Pracodawca diety wypłacał po powrocie z delegacji.

W czasie wyjazdów służbowych zajmował się m.in. wykonywaniem wizji lokalnych, przeprowadzał rozmowy handlowe, nadzorował i kontrolował pracę pracowników, podpisywał protokoły odbiorów.

dowód: zeznania zainteresowanego K. S., k. 29-29v akt sąd.,

- protokół przesłuchania K. S. w aktach organu rentowego,

- akta osobowe zainteresowanego

W związku z faktycznie odbytymi podróżami służbowymi przez K. S. w spornym okresie, płatnik składek wypłacił następujące kwoty tytułem:

1) diet: II/2014 r. – 105,00 zł, III/2014 r. – 90,00 zł, VI/2014 r. – 120,00 zł, VII/2014 r. – 90,00 zł, VIII/2014 r. – 180,00 zł, X/2014 r. – 120,00 zł, XI/2014 r. – 150,00 zł, I/2015 r. – 90,00 zł, II/2015 r. – 45,00 zł, IV/2015 r. – 90,00 zł, V/2015 r. – 135,00 zł, VI/2015 r. – 255,00 zł, VII/2015 r. – 60,00 zł, VIII/2015 r. – 90,00 zł, IX/2015 r. – 90,00 zł, X/2015 r. – 60,00 zł, XI/2015 r. / - 510,00 zł, XII/2015 r. – 330,00 zł;

2) ryczałtów za noclegi: II/2015 r. – 45,00 zł, VII/2015 r. – 45,00 zł;

3) sfinansowanych kosztów noclegów: II/2014 r. – 62,50 zł, III/2014 r. – 65,00 zł, VI/2014 r. – 80,00 zł, VII/2014 r. – 120,00 zł, VIII/2014 r. – 326,66 zł, X/2014 r. – 324,00 zł, XI/2014 r. – 296,80 zł, XII/2014 r. – 40,00 zł, IV/2015 r. – 231,72 zł, VI/2015 r. – 333,20 zł, VIII/2015 r. – 50,00 zł, IX/2015 r. – 240,00 zł, X/2015 r. – 292,55 zł, XI/2015 r. / - 1.166,25 zł, XII/2015 r. – 1.310,00 zł;

dowód: zestawienie przychodów, załącznik nr 1 do decyzji nr (...),

- akta organu rentowego

Płatnik składek nie zadeklarował i nie opłacił składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od kwot wypłaconych ubezpieczonemu tytułem diet, ryczałtów za noclegi oraz z tytułu finansowania przez pracodawcę kosztów noclegów za okres od stycznia 2014 r. do grudnia 2015 r.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akta kontroli

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne.

Na wstępie należy podkreślić, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie w zasadzie nie są okoliczności faktyczne, w szczególności dotyczące wypłaconych przez płatnika na rzecz zainteresowanego środków finansowych w postaci diet, ryczałtów za noclegi oraz sfinansowanych przez płatnika noclegów, zapewnianych zainteresowanemu w okresach pracy poza siedzibą płatnika składek. Płatnik nie kwestionował też samej wysokości kwot należności wyliczonych przez organ rentowy przy założeniu, że zainteresowany nie odbywał podróży służbowych.

Spór sprowadza się do charakteru prawnego tych świadczeń – w wysokościach i za okresy szczegółowo wymienione w zaskarżonej decyzji.

W sprawie należało zatem rozstrzygnąć, czy po stronie pracownika K. S., w związku z dokonanymi na jego rzecz wypłatami, związanymi z wykonywaniem pracy poza miejscem pracy wskazanym w umowie o pracę, powstał przychód podlegający wyłączeniu do podstawy wymiaru składek.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a (a więc m.in. pracowników) stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Zgodnie z art. 20 ust. 1, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi co do zasady podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe.

Za przychody ze stosunku pracy – w myśl art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 2032) – uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Wyłączenie określonych przychodów z podstawy wymiaru składek określone zostało w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 2236). Wyłączenie obejmuje m.in.: diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika – do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem pkt 17 (pkt 15)

Zatem by kwoty wypłacone zainteresowanemu z tytułu delegacji do W. i P. (diety, koszty noclegu) – których wysokość za poszczególne okresy nie była sporna pomiędzy stronami – objęte były ww. wyłączeniem z podstawy wymiaru składek, muszą one wiązać się z odbywaniem przez zainteresowanego podróży służbowych.

Jak stanowi art. 77⁵ § 1 k.p., pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Trzy podstawowe cechy podróży służbowej to: przebywanie pracownika poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy; polecenie pracodawcy; wykonywanie określonych ściśle poleceń pracodawcy.

Pracę w ramach delegacji (podróży służbowej) wyróżnia też sporadyczność i przemijający czas trwania.

Jak już wspomniano, niesporne były takie okoliczności, jak otrzymywanie przez zainteresowanego kwestionowanych przychodów oraz ich wysokość za poszczególne okresy, podobnie jak liczba dni spędzonych przez zainteresowanego w delegacji na budowach.

Stan faktyczny sprawy ustalono na podstawie zeznań zainteresowanego i płatnika składek oraz dokumentacji zgromadzonej w aktach osobowych zainteresowanego K. S. i aktach organu rentowego.

Okoliczności istotne dla sprawy – charakter pracy zainteresowanego, wydawanie przez pracodawcę poleceń wyjazdów i określanie każdorazowo zadań do wykonania, a także wyznaczanie konkretnego czasu podróży służbowych – Sąd ustalił na podstawie zeznań zainteresowanego oraz odwołującego A. Ł.. W ocenie Sądu zeznania tych osób są logiczne, spójne i zgodne z doświadczeniem życiowym i wobec braku jakiegokolwiek dowodu przeciwnego, Sąd uznał je w całości za wiarygodne. Sąd nie miał też podstaw, by podać w wątpliwość autentyczność dokumentacji pracowniczej zainteresowanego.

Zdaniem Sądu, z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że praca wykonywana przez zainteresowanego w ramach delegacji poza siedzibą pracodawcy mieści się w pojęciu „podróży służbowej” w rozumieniu ww. przepisu art. 77⁵ § 1 k.p. Wynika to przede wszystkim z odbywania tych podróży na polecenie pracodawcy, w celu wykonania konkretnego zadania, na określony czas. Wynika to też z organizacji i charakteru działalności odwołującego pracodawcy, który nie miał zamiaru regularnie delegować zatrudnionych osób do stałej pracy poza siedzibę firmy, lecz każdorazowo czynił to w celu wykonania zleceń dla konkretnych klientów.

Przeciwnie założenie w niniejszej sprawie prowadziłyby do wniosków trudnych do przyjęcia z punktu widzenia doświadczenia życiowego. Przedsiębiorstwo płatnika to niewielka firma, zatrudniająca maksymalnie do 10 osób. Sprawy księgowości i kadr obsługuje firma zewnętrzna. Odwołujący A. Ł. wiarygodnie wyjaśnił, na jakich zasadach opierać ma się działalność przedsiębiorstwa. Pozyskuje zlecenia z terenów poza województwem (...) sporadyczne, bowiem docelowo jednak działalność obejmować ma tereny ościenne w stosunku do siedziby firmy. Płatnik prowadzi firmę specjalistyczną, opierającą się na zorganizowanym procesie produkcyjnym. Nie ma możliwości, aby cały proces wytworzenia konkretnego produktu odbywał się wyłącznie w siedzibie firmy. Głównym przedmiotem działalności płatnika składek jest wykonywanie uszczelnień w inwestycjach mogących zagrozić czystości wód gruntowych i gleby oraz budowa pływających pomostów z tworzyw sztucznych. Pracownicy odwołującego w zakładzie płatnika przygotowują wszystkie niezbędne elementy do wykonania usługi, jednak jej końcowa realizacja może nastąpić wyłącznie w miejscu wyznaczonym przez inwestora, czyli poza stałym miejscem pracy zainteresowanego. Trudno sobie wyobrazić, aby uszczelnienie zbiorników czy montaż pomostu mógł odbyć się na terenie zakładu pracodawcy.

Przechodząc do analizy poszczególnych cech spornych podróży, należy zważyć, że przebywanie pracownika poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, nie budzi wątpliwości. Co znamienne, w M., przy ul. (...), zakład posiadał materiały i sprzęty oraz administrację dla swojej działalności.

Z pewnością też praca zainteresowanego w ramach podróży odbywała się poza stałym miejscem pracy wskazanym w umowie, czyli poza siedzibą pracodawcy. To bowiem na terenie zakładu pracy pracował co do zasady zainteresowany. Wynika to z tego, że podróż do S. lub P. każdorazowo wymagała odrębnego polecenia i określenia zadania do wykonania w danym czasie.

O sporadyczności, incydentalności podróży świadczy też czas ich trwania i to, że pracownicy nie mieli ich zaplanowanych w żadnym stałym harmonogramie, a polecenia były wystawiane, gdy zaistniała taka potrzeba ze strony pracodawcy.

Jak wynika z liczby dni wyjazdów ustalonych przez ZUS, zainteresowany spędzał w podróży przeważnie kilka dni (2-9) w miesiącu i to nie w każdym. Jedynie dwa razy w okresie spornym suma dni w podróży służbowej wyniosła 11 i 13 dni. Przy takiej niestałości nie można mówić o tym, by praca poza siedzibą pracodawcy miała charakter stały. Jeśli dodać do tego każdorazowe polecenia pracodawcy i określony czas trwania delegacji, podczas gdy co do zasady działalność prowadzona jest na terenie zakładu to stwierdzić należy, że praca w delegacjach, wykonywana przez zainteresowanego, była wykonywana w ramach podróży służbowych.

Nie jest istotne, czy zainteresowany wykonywał pracę o podobnym charakterze zarówno na terenie zakładu pracy, jak i w delegacji. Wykonywał bowiem pracę zgodną ze stanowiskiem i umiejętnościami. Skoro za każdym razem miał ścisłe polecenie do wykonania, a budowa poza siedzibą pracodawcy stanowiła w organizacji działalności przedsiębiorstwa płatnika zadanie incydentalne, ograniczone czasowo, nieregularne, to delegacje miały charakter podróży służbowych. Dodatkowo Sąd zaznacza, iż przyjmowana w orzecznictwie sądów powszechnych wykładnia przepisu art.75⁵ § 1 k.p. – oznacza, iż pojęciem podróży służbowej objęte są trzy przypadki:

1. podróż poza stałe miejsce pracy pracownika znajdujące się w siedzibie pracodawcy,
2. podróż poza stałe miejsce pracy pracownika zlokalizowane w innej miejscowości niż siedziba pracodawcy,
3. podróż poza miejscowość będącą siedzibą pracodawcy, jeśli danego pracownika niemożliwe jest punktowe wskazanie stałego miejsca pracy.

Proszę porównać m. in. K.W. Baran/red./ Kodeks pracy, Komentarz Lex 2014, do art. art.75⁵ § 1 k.p.

Podzielając w całości pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 28 czerwca 2012 r. (II UK 284/12) przyjęć należy, że podróż służbowa charakteryzuje się tym, iż jest odbywana poza obszar miejscowości, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy pracownika, na polecenie pracodawcy, w celu wykonania określonego przez pracodawcę zadania oraz jest ograniczona zakładanym z góry terminem. Wszystkie te cechy muszą wystąpić łącznie (por. wyrok SN z dnia 22.02.2008 r., sygn.. akt I PK 208/07, OSNP Nr 11-12/2009, poz. 134).

Podróżą służbową, zdefiniowaną w art. 77⁵ § 1 k.p., ustanawiającym prawo pracownika do dodatkowych świadczeń, jest wyjazd na polecenie pracodawcy poza miejscowość, w której znajduje się jego siedziba, lub wyjazd poza stałe miejsce pracy w celu wykonania zadania służbowego. Wykonywanie podróży służbowej wyróżniane jest więc wśród czynności pracowniczych ze względu na jej miejsce, czas i przedmiot.

Decydującym elementem zakwalifikowania – ze względu na miejsce – wykonywania czynności zleconych przez pracodawcę jako podróż służbowa, jest ich świadczenie poza stałym miejscem pracy.

Przechodząc następnie do oceny prawnej świadczeń w postaci finansowania kosztów noclegów ubezpieczonego przez pracodawcę, należy podkreślić, że tylko rzeczywiste przysporzenie pracownika może zostać uznane za przychód, a więc podlegać ewentualnego oskładkowaniu. Ubezpieczeni mieli zapewnione noclegi, jednak nie otrzymywali z tego tytułu żadnych korzyści w postaci przychodu.

Jeżeli prawidłowe i efektywne wykonywanie obowiązków pracowniczych wymaga od pracownika nocowania w hotelu, aby w określonym czasie wynikającym z kontaktów handlowych pracodawcy i kontrahenta dotrzeć do kontrahenta

lub miejsca pracy, to zapewnienie tej możliwości przez pracodawcę nie jest korzyścią pracownika, ale wypełnieniem przez pracodawcę ustawowego obowiązku prawidłowego organizowania pracy tak, aby była ona wydajna i należytej jakości (wyroki NSA z dnia 23.02.2017 r., sygn. akt II FSK 233/15, Lex nr 2229090, II FSK 234/15, LEX nr 2260602).

W przypadku zwrotu kosztów noclegów lub zapewnienia noclegów przez pracodawcę, nie można mówić o żadnym realnym przysporzeniu na rzecz pracownika. Funkcją tych świadczeń jest rekompensata (zapewnienie) wydatków na nocleg i to właśnie z uwagi na tę funkcję są one wyłączone z podstawy wymiaru składek. Konieczność odbywania noclegów ściśle wiąże się z pracą wykonywaną poza miejscem, w którym pracownik mieszka, nie daje mu żadnego zysku, pozwala mu jedynie uniknąć kosztów, związanych z wykonywaniem obowiązków wynikających ze stosunku pracy. Innymi słowy, zwrot kosztów lub pokrycie kosztów nie może być uważane za przyrost majątku podatnika, nie podlega więc oskładkowaniu.

Jeżeli pracownik ma ośrodek życiowy w obrębie siedziby pracodawcy, który musi utrzymać, to opłacenie miejsca zamieszkania, gdy zachodzi konieczność noclegu na delegacji, narażałoby pracownika na stratę. Tym samym środki przeznaczone na pokrycie noclegu na wyjeździe, wykonywanym w celu realizacji obowiązków pracowniczych, mają doprowadzić do uniknięcia (wyrównania) tej straty. Nie stanowią więc jakiegokolwiek przysporzenia na rzecz pracownika. Pracodawca, wyznaczając pracownikowi polecenie służbowe i wskazując miejsce jego wykonania, musi zapewnić, by pracownik nie poniósł z tego tytułu żadnych kosztów. Wszelkie bowiem koszty związane ze stosunkiem pracy obciążają pracodawcę.

Zatem ubezpieczony, nocując w miejscowościach wskazanych w delegacjach uwzględnionych przez organ rentowy przy obliczaniu podstawy wymiaru składek, nie otrzymywał przysporzenia majątkowego, a tym samym nie można uznać, by pokryte przez pracodawcę koszty noclegu stanowiły przychód pracownika podlegający oskładkowaniu.

Stąd wyłączyć należało z podstawy wymiaru składek ubezpieczonego wszystkie kwoty, wskazane w zaskarżonej decyzji jako „przychód w postaci sfinansowania kosztów noclegów”.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzeczono jak w punkcie I wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego (pkt II) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804).